

ÖĞRETMEN ADAYLARININ LİSANSÜSTÜ EĞİTİME YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN ANALİZİ

Yrd. Doç. Dr. Fatma Şaşmaz Ören
Celal Bayar Üniversitesi
fsasmaz@gmail.com

Tuğçe Yılmaz
Celal Bayar Üniversitesi
tugceylmz06@gmail.com

Mert Güçlü
Celal Bayar Üniversitesi
mertgcl@gmail.com

Özet

Çalışmada öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görmeye yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 430 öğretmen adayının görüşü alınmıştır. 2010-2011 öğretim yılında uygulamaları gerçekleştirilen çalışmaya; Fen Bilgisi, Türkçe, Sosyal Bilgiler ve Sınıf öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören üçüncü ve dördüncü sınıf öğretmen adayları katılmışlardır. Çalışmanın bulgularına göre lisansüstü eğitim görmek isteyen öğretmen adaylarının bunun nedenini genellikle 'alanında uzmanlaşmak', 'akademik kariyer yapmak' ve 'akademik personel olabilmek' şeklinde belirttikleri anlaşılmaktadır. Lisansüstü eğitim görmek istemeyen öğretmen adaylarının ise bunun nedenlerini 'gelecek kaygısı', 'devlette kadro garantisini' ve 'atanma durumu' gibi konularla ilişkilendirdikleri görülmektedir. Bu görüşler temel alınarak lisansüstü eğitim konusunda öğretmen adaylarının bilgilendirilmesine yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü eğitim, öğretmen adayı, görüş.

AN ANALYSIS OF THE VIEWS OF TEACHER CANDIDATES TOWARDS POSTGRADUATE EDUCATION

Abstract

The study was aimed to investigate teacher candidates' views towards postgraduate education. For this purpose, 430 teacher candidates' views were taken who are educated in Celal Bayar University Faculty of Education. The third and the fourth grade teacher candidates who were receiving education in Science, Turkish, Social Sciences, and Classroom teaching departments participated in the study which were practiced applications in 2010-2011 education year. According to the findings of the study, teacher candidates who want to study postgraduate education the reason for this is usually 'specialize in the field', 'academic career' and 'academic staff become' is understood in the form stated. Teacher candidates who do not want to study postgraduate education the causes of this 'future anxiety', 'state guarantee staff' and 'appointment status' is seen as the issues relate. Based on these results, some suggestions were made to inform teacher candidates about postgraduate education.

Key Words: Postgraduate education, teacher candidate, views.

GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında hızla ilerlemeye devam eden bilim ve teknoloji ile araştıran, bilgiyi üreten, analiz ve sentez gibi üst düzey düşünme becerilerini kullanabilen, yaratıcı bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu özelliklere sahip bireylerin ve bu bireylerin oluşturduğu toplumların gelişmesinde temel görevin eğitime düştüğü söylenebilir. Karakuş (2004)'a göre eğitim; ekonomi, sosyoloji, psikoloji ve felsefe gibi bütün disiplinleri içerir ve aynı zamanda bu disiplinleri etkiler. Bu disiplinlerin harmanlanmasında görev alan kurum ve bireylerin içinde belki de en büyük pay öğretmenlerindir. Bu açıdan eğitim kavramına bakıldığında öğretmenin eğitimdeki büyük rolü karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlik bilinen en eski meslek gruplarından biri olmasına rağmen meslek olarak değerlendirilmesi ve günümüzdeki kaliteye ulaşması belli bir süreç gerektirmiştir (Köksalan, İter ve Görmez, 2010). Gerek toplum statüsü, gerek alınan eğitim, gerek uzmanlık alanı, öğretmenlik mesleğine gerçek niteliğini kazandırmada önemli faktörlerin başında gelmektedir. Bununla birlikte eğitim sisteminin iyileştirilmesi ve eğitimde verimliliğin artırılması için öğretmenlik mesleği istenilen standartlara ulaştırılmalıdır. Bunun en temel nedenlerinden biri olarak ise öğretmenlik mesleğinin kalitesiyle eğitimin niteliği arasındaki doğru orantılı ilişki ifade edilebilir.

Türkiye’de yeni eğitim sisteminin içeriğinin ve uygulama sürecinin 2000’li yılların başından itibaren şekillenmeye başladığı söylenebilir. Bu konuda önemli değişimlerin gerçekleştirilmesinde anahtar rolün ise öğretim programlarındaki gelişmeler olduğu ifade edilebilir. Öğretim programları olarak yeni eğitim sistemine bakıldığında ilköğretim düzeyinde 2004–2005 öğretim yılında pilot uygulamaları gerçekleştirilen 2005–2006 öğretim yılından itibaren de kademeli olarak uygulamaya geçirilen öğretim programlarının Türkiye’deki eğitim sisteminde önemli değişimleri ve gelişimleri beraberinde getirdiği söylenebilir. Bu program değişimlerinin gerçekleştirildiği yeni eğitim anlayışında öğrencinin derse aktif katılımının, sosyal öğrenme çevresinin öneminin ve yaşam boyu öğrenme ya da öğrenmeyi öğrenme gibi kavramların önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Yapılandırmacılık yaklaşımını temele alan bu yeni sistem; öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin merkezde olduğu, bilginin öğretmenden öğrenciye direk aktarılması yerine öğrenci tarafından zihinsel işlem süreçleriyle sosyal bir öğrenme çevresinde oluşturulduğu ve öğretmenin rehber konumunda olduğu bir anlayışı ön plana çıkarmaktadır. Aynı zamanda bu sistemin, öğrencilerin gelişim özelliklerinin dikkate alınarak şekillendirildiği ifade edilebilir. Aydede ve Matyar (2009)’ın da belirttiği üzere, ilköğretim öğrencileri gelişim özelliklerini bakımından sınıfta sürekli hareket halinde olmak isterler ve sınıf içi etkinliklere aktif olarak katılma eğilimi gösterirler. Sonuç olarak bu özellikler dikkate alınarak öğretim programı şekillenmiş ve öğretmenin bu sistem içindeki rolü belirlenmiştir.

Bağcı-Kılıç (2001)’ a göre, yeni eğitim sisteminin başarılı olabilmesi için öğretmenlere yapılandırmacı yaklaşımı temel alan uzun süreli eğitim verilmeli ve öğretmenlerin model alacağı bir ortam oluşturulmalıdır. Bu aşamada temel görevin lisans ve lisansüstü eğitime düştüğü söylenebilir. Lisansüstü eğitim; yüksek lisans, doktora ve sanat dallarında yapılan sanatta yeterlik programlarından oluşur. Yükseköğretim Kurulu [YÖK]’na göre tezli yüksek lisans programının amacı “öğrencinin bilimsel araştırma yaparak bilgilere erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazanmasını sağlamaktır”. Tezsiz yüksek lisans programının amacı “öğrenciye mesleki konuda derin bilgi kazandırmak ve mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını göstermektir”. Doktora programının amacı ise YÖK tarafından “öğrenciye bağımsız araştırma yapma bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazandırmak” olarak belirtilmektedir. (YÖK, Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği: Madde 1, 9, 14 ve 18). Başka bir ifade ile lisansüstü eğitim, herhangi bir bilgi alanında derinlemesine çalışarak uzmanlaşan, lisans eğitiminden daha üst seviyede bilgi ve etkinliğe sahip olan, yüksek ihtisas gücünü yetiştiren eğitim programıdır (Köksalan ve diğ., 2010). Lisansüstü eğitimin amaçları ile lisans eğitiminin amaçları birbirine paralel bir seyir izlemektedir. Bu amaçlar Aslan (2010) tarafından; yaratıcı, araştırmacı, etik değerlere saygılı, sorunlara akılcı yöntemlerle çözüm üretebilen, bilimsel bakış açısı kazanmış, grup çalışması ve disiplinler arası çalışmalara katılmaya istekli, nitelikli çalışmalar üretebilen ve bu yolla toplumun ihtiyaçlarına yanıt veren bilim insanları yetiştirmek olarak sıralanmıştır. Bu amaçlara bakıldığında nitelikli bireylerin ve bu bireylerin içinde bulunduğu toplumların sosyo-kültürel başta olmak üzere pek çok açıdan gelişeceği açık bir şekilde görülmektedir. Kilmen (2007)’e göre Türkiye’de lisansüstü eğitime yönelik başvurular ve lisansüstü eğitim kalitesi giderek artmaktadır.

Lisansüstü eğitimde kalite ve ilginin artması ise başta eğitim sistemi olmak üzere pek çok alanda olumlu sonuçlar doğuracaktır.

Lisansüstü eğitiminin sadece üniversitelerdeki eleman ihtiyacını karşılamaya yönelik yapıldığı algısının bu eğitim konusunda insanların sahip olduğu yanlışlıklardan biri olduğu söylenebilir. Oysaki günümüzde lisansüstü eğitim yani yüksek lisans ve doktora sürecinden geçmiş bireyler, üniversitede öğretim elemanı olmak dışında, diğer çalışma alanlarında iş edinmenin bir ön koşulunu da aşmış olmaktadır (Karaman ve Bakırcı, 2010). Bu noktada lisansüstü eğitim görmeyen amaçları ya da sonuçlarının doğru ve gerçekçi bir şekilde anlaşılmasının oldukça önemli olduğu ifade edilebilir. Konuyla ilgili doğru algının oluşması elbette ki en fazla bu eğitimi görme yeterliliğine sahip olan ya da olacak olan bireyler yani üniversite öğrencileri için önem kazanmaktadır. Üniversite öğrencilerinden ilköğretim ya da ortaöğretim düzeyinde eğitim sisteminde çalışacak, meslek olarak bu sistemde yer alacak olan bireyler ise eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarıdır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesinin oldukça önemli olduğu söylenebilir. Öğretmen adaylarının görüşlerinin belirlenmesiyle ortaya çıkacak olan genel çerçeve konuyla ilgili bundan sora atılacak ya atılması gereken adımların neler olacağına belirlenmesinde yol gösterici olacaktır. Bu nedenle söz konusu geniş katılımlı çalışmada öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Problemi

Bu çalışmada; Fen Bilgisi, Türkçe, Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görmek istemeye yönelik görüşlerinin bölüm, sınıf düzeyi ve cinsiyet bakımından analiz edilmesi ve lisansüstü eğitim görmek isteme, istememe veya kararsız kalma nedenlerinin neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle araştırma iki temel problem kapsamında ele alınmıştır. Bu problemler; “Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görmeye yönelik düşünceleri bölüm, sınıf düzeyi ve cinsiyet bakımından nasıldır?” ve “Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görmek isteme, istememe ve kararsız kalma nedenleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

YÖNTEM

Çalışmanın yöntemi nitel araştırma metod ve prosedürüne dayanmaktadır. Çalışmada, öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin bakış açılarının ve görüşlerinin belirlenmesi amaçlandığından dolayı nitel araştırma kullanılmıştır.

Katılımcılar

Bu araştırma; 2010-2011 öğretim yılı bahar döneminde, Celal Bayar Üniversitesi Demirci Eğitim Fakültesi’nde Fen Bilgisi, Türkçe, Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören üç ve dördüncü sınıf öğretmen adayları ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde, eğitim fakültesindeki tüm üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine ulaşılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda oluşturulan görüş formu gönüllülük esası temel alınarak, uygulamaların gerçekleştirildiği bir haftalık sürede fakültede bulunan tüm üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Uygulama sonuçlarına göre fakültede bu sınıf düzeylerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının yaklaşık olarak yüzde seksenine ulaşılmıştır. Ulaşılan, Fen Bilgisi, Türkçe, Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören toplam öğretmen aday sayısı 430’dur. Bu öğretmen adaylarının bölümler bazında sınıf düzeyi ve cinsiyet gibi demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de verildiği gibidir.

Tablo 1: Katılımcıların Bölümler Bazında Sınıf Düzeyleri ve Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler

Bölüm	Kişi sayısı		Sınıf düzeyi				Cinsiyet			
			3. sınıf		4. sınıf		Bay		Bayan	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Fen	121	28.2	88	20.5	33	7.7	45	10.4	76	17.7
Türkçe	95	22.1	47	10.9	48	11.2	51	11.9	44	10.2
Sosyal	97	22.5	55	12.8	42	9.8	53	12.3	44	10.2
Sınıf	117	27.2	64	14.8	53	12.3	61	14.2	56	13.1
Toplam	430	100.0	254	59.0	176	41.0	210	48.8	220	51.2

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının bölümlere göre dağılımı birbirine oldukça yakın olmakla birlikte en büyük katılımın 121 kişiyle Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünden olduğu anlaşılmaktadır. Sınıf düzeyi açısından üçüncü sınıf öğrencileri toplam katılımın %59’unu oluştururken dördüncü sınıf öğretmen adayları ise %41’ini oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcılarının ise yaklaşık %49’u bay, %51’i bayandır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan bir görüş formu kullanılmıştır. Görüş formunun birinci bölümünde öğretmen adaylarının cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi gibi bazı demografik bilgilerine ilişkin kapalı uçlu sorular bulunmaktadır. İkinci bölümünde ise lisansüstü eğitime yönelik görüşlerine ilişkin açık uçlu bir görüş sorusu yer almaktadır. Açık uçlu soruların bireye seçenek kısıtlaması getirilmeden konuya ilişkin daha rahat cevap verebilme olanağı sağladığı söylenebilir. Cevaplayan bireyin cevabı şekillendirdiği, aynı zamanda standart cevaplar yerine daha esnek cevaplara ulaşılabilen soru türleri açık uçlu sorulardır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:134). Açık uçlu sorular; araştırmacının önceden planlamadığı, tahmin yürütmediği, farklı cevapların alınabilmesine ve daha derinlemesine bilgiler elde edebilmesine olanak sağlamaktadır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009:129). Bu çalışmada da öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik düşüncelerinin derinlemesine incelenmesi amaçlandığından açık uçlu soru kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Görüş formunda yer alan kapalı uçlu soruların analizinde betimsel analizden yararlanılmış ve yüzde-frekans değerleri hesaplanmıştır. Açık uçlu sorunun analizinde ise Marshall & Rossman (1999: 152)’in nitel araştırmalarda kullanılan ‘analitik süreç’ analiz adımları temel alınmıştır. Yazarlara göre analitik süreç analizi altı aşamada gerçekleştirilmektedir. Bunlar; (1) verilerin organize edilmesi, (2) kategorilerin, temaların ve örüntülerin üretilmesi, (3) verilerin kodlanması, (4) anlaşılabilirliğin test edilmesi, (5) alternatif açıklamaların aranması ve (6) raporun yazılmasıdır. Çalışmada görüş formunun açık uçlu sorusundan elde edilen veriler iki araştırmacı tarafından çözümlenerek kodlanmış ve yüzde-frekans değerleri belirlenmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın bulguları; ‘öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin görüşlerinin bölüm, sınıf düzeyi ve cinsiyet bakımından betimsel analizi’ ve ‘öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin görüşlerinin nitel analizi’ olmak üzere iki temel başlıkta ele alınmıştır.

Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime İlişkin Görüşlerinin Bölüm, Sınıf Düzeyi ve Cinsiyet Bakımından Betimsel Analizi

Öğretmen adaylarının bölüm, sınıf düzeyi ve cinsiyetlerine göre lisansüstü eğitim görmek isteme, istememe ve kararsız kalma durumları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Bölüm, Sınıf Düzeyi ve Cinsiyetlerine Göre Lisansüstü Eğitime Yönelik Görüşleri

Bölümler	İsteme							
	Bayan				Bay			
	3.sınıf		4.sınıf		3.sınıf		4.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Fen	31	7.3	10	2.3	16	3.7	10	2.3
Türkçe	7	1.6	14	3.3	9	2.1	10	2.3
Sosyal	11	2.5	4	0.9	8	1.8	17	3.9
Sınıf	12	2.8	7	1.6	15	3.5	21	4.9
Toplam	61	14.2	35	8.1	48	11.1	58	13.4
Bölümler	İstememe							
	Bayan				Bay			
	3.sınıf		4.sınıf		3.sınıf		4.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Fen	18	4.2	7	1.6	11	2.5	1	0.2
Türkçe	12	2.8	6	1.4	14	3.3	13	3.0
Sosyal	13	3.0	6	1.4	11	2.5	12	2.8

Sınıf	20	4.6	15	3.5	12	2.8	8	1.8
Toplam	63	14.6	34	7.9	48	11.1	34	7.8
Kararsız kalma								
Bayan								
Bay								
3.sınıf								
4.sınıf								
3.sınıf								
4.sınıf								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Fen	6	1.4	4	0.9	6	1.4	1	0.2
Türkçe	3	0.7	2	0.5	2	0.5	3	0.7
Sosyal	8	1.8	2	0.5	4	0.9	1	0.2
Sınıf	2	0.5	0	0.0	3	0.7	2	0.5
Toplam	19	4.4	8	1.9	15	3.5	7	1.6

Tablo 2’de de görüldüğü gibi araştırmada yer alan öğretmen adaylarının f=202’si lisansüstü eğitim görmek istediğini, f=179’u istemediğini, f=49’u ise kararsız kaldığını belirtmektedir. Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görmek isteme durumlarını sınıf düzeyi bakımından karşılaştırdığımızda ise toplam 254 üçüncü sınıf öğretmen adayının 109’u lisansüstü eğitim görmek istediğini belirtirken 111’i görmek istemediği yönünde görüş bildirmektedir. Toplam 176 dördüncü sınıf öğretmen adayından ise 93’ü lisansüstü eğitim görmek istediğini buna karşın 68’i görmek istemediğini belirtmektedir. Cinsiyet açısından tabloya baktığımızda ise çalışmaya katılan öğretmen adaylarının 220’sinin bayan, 210’unun ise bay olduğu anlaşılmaktadır. Bayan öğretmen adaylarının 96’sı lisansüstü eğitim görmek isterken bay öğretmen adaylarının 106’sı lisansüstü eğitim görmek istemektedir. Bölümler bazında lisansüstü eğitime yönelik öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde ise Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünde öğrenim görenlerin %55.4’ünün, Türkçe öğretmenliği bölümünde öğrenim görenlerin %42.1’inin, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde öğrenim görenlerin %41.2’sinin, Sınıf Öğretmenliği bölümünde öğrenim görenlerin %47’sinin lisansüstü eğitim görmek istediği anlaşılmaktadır.

Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime İlişkin Görüşlerinin Nitel Analizi

Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri ‘isteme’, ‘istememe’ ve ‘kararsız kalma’ olmak üzere üç alt başlıkta ele alınmış ve analiz edilmiştir. Lisansüstü eğitim görmek isteyen öğretmen adaylarının görüşleri Tablo 3’te verildiği gibidir.

Tablo 3: Lisansüstü Eğitim Görmek İsteyen Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Temalar	Kodlar	f	%	Öğrenci Görüşlerinden Örnekler
Gelişim	Alanımda kendimi geliştirmek	56	15.2	“Kendimi alanımda geliştirmek
	Kendimi yetiştirmek	7	1.9	amacıyla lisansüstü eğitim yapmayı
	Kültürel gelişim sağlamak	7	1.9	düşünüyorum” (149 nolu öğrenci).
	Öğretmenlik mesleğini geliştirmek	6	1.6	“Bilimsel çalışmalar yapmak ve bu
	Mesleki gelişim sağlamak	5	1.4	alandaki kendimi yetiştirmek için”
	Öğretmen profilini	4	1.1	(96 nolu öğrenci).
	değiştirmek/geliştirmek			“Gelecekteki öğretmen profilini
	Öğretmenlikte ilerlemek	3	0.9	değiştirmek amacıyla bu eğitimi
Uzmanlık	Psikolojik açıdan gelişmek	2	0.5	almak istiyorum” (361 nolu
				öğrenci).
	Alanımda uzmanlaşmak	14	3.9	“Bir alanda uzmanlaşabilmenin bir
	Alan bilgimi/becerimi arttırmak	10	2.8	birey için çok büyük bir şans
	Akademik bilgimi arttırmak	9	2.4	olduğunu düşünüyorum. Amacım
	Alanımda daha çok bilgi sahibi olmak	7	1.9	bir alan seçip uzmanlaşmak olduğu
	Alanımda başarılı/en iyi olmak	7	1.9	için lisansüstü eğitim yapmak
	Her alanda daha çok bilgi sahibi olmak	3	0.9	istiyorum” (4 nolu öğrenci).
	Alanımda nitelikli biri olmak	3	0.9	“Eğitim alanında ilerlemek, alan
	Alanımda donanımlı olmak	3	0.9	bilgimi genişletmek başlıca
	Alanımda deneyim kazanmak	2	0.5	sebeplerden” (189 nolu öğrenci).
	Alanımda daha fazla hâkim olmak	2	0.5	“Hem alanımda daha nitelikli biri
Alanımda otorite olmak	2	0.5	olmak, mesleğimi icra ederken	
Alanımda yetkin biri olmak	2	0.5	yeterliliklerimi yükseltmek ve	

				eğitimimi daha üst düzeye taşımak için" (110 nolu öğrenci).
Kariyer	Alanımda kariyer yapmak	31	8.5	"Alanımda kariyer yapmak
	Alanımda yükselmek	8	2.2	istediğim için" (244 nolu öğrenci).
	Mesleki kariyerimi ileri taşımak	6	1.6	"Alanımda kariyer basamaklarında yükselmek için" (250 nolu öğrenci).
	Öğretmenlik kariyerinde yükselmek	4	1.1	"Lisansüstü eğitim alarak öğretmenlikte yükselmek isterim" (355 nolu öğrenci).
	Daha üst bir kariyer düzeyine çıkmak	3	0.9	"Kariyer olanağı sağladığı için istiyorum" (17 nolu öğrenci).
	İstediğim kariyer düzeyine ulaşmamı sağlamak	2	0.5	
	Öğretmenlikten daha yüksek bir kariyer yapmak	2	0.5	
Fayda	Ülkeme faydalı olmak	6	1.6	"Türkiye'ye sosyal ve ekonomik yönden yarar sağlamak için" (289 nolu öğrenci).
	Topluma yararlı birey olmak	5	1.4	
	Başkalarına/çevreme faydalı olmak	5	1.4	"Kendimden başka kişilere, öğrencilere, topluma, ülkeye faydalı bir öğretmen olmak istiyorum" (127 nolu öğrenci).
	Eğitim sistemine faydalı olmak	5	1.4	
	Aileme faydalı olmak	4	1.1	
	Öğrencilere faydalı olmak	4	1.1	
	Gelecek nesillere faydalı olmak	3	0.9	
	Milletime yarar sağlamak	2	0.5	"Kendimi geliştirmek, topluma ve aileme yararlı bir birey olmak için lisansüstü eğitim yapmak istiyorum" (132 nolu öğrenci).
	Çağdaş yaşama katkıda bulunmak	2	0.5	"Lisansüstü eğitim çağdaş yaşamın önemli bir göstergesi olduğu için" (109 nolu öğrenci).
	İnsanlara faydalı olmak	2	0.5	
Devletime faydalı olmak	2	0.5		
Akademik personel	Akademik personel olmak	22	5.9	"Üniversitede akademik personel olarak kalmak ilk hedefim" (133 nolu öğrenci).
	Üniversitede çalışmak	2	0.5	
	Üniversitede kalmak	2	0.5	
	Üniversite hocası olmak	2	0.5	"Herhangi bir eğitim fakültesinde eğitim profesörlüğü yapmak istiyorum" (270 nolu öğrenci).
	Öğretim üyesi olmak	2	0.5	
	Eğitim profesörü olmak	2	0.5	"Lisansüstü eğitim yaparak öğretim üyesi olmak istiyorum" (371 nolu öğrenci).
	Akademik çevrede bulunmak	2	0.5	
Gereklilik/Zorunluluk	Lisansüstü eğitim gerekli	9	2.4	"Çünkü eğitim alanında daha fazla ilerlemek için gerekli olduğunu düşünüyorum" (106 nolu öğrenci).
	Atanamayacağıma inanıyorum	5	1.4	
	MEB'de çalışmak istemiyorum	5	1.4	"Atama sıkıntısı olduğu için lisansüstü eğitim yapmak gündeme geliyor" (366 nolu öğrenci).
	KPSS'yi kazanabileceğime inanmıyorum	4	1.1	
	Ülke dışına/yurtdışına çıkabilmek için	2	0.5	
	İlköğretimde sorunlar var	2	0.5	
	İlköğretim öğretmenliği bana göre değil	2	0.5	"Milli Eğitim'de çalışmak istemiyorum, sürekli kendimi geliştirmek istiyorum" (111 nolu öğrenci).
	Kadrolu atanmak için	2	0.5	
İlköğretim seviyesine bilgiyi indirgemek zor	2	0.5		
Duygu	Araştırma yapmayı sevme	6	1.6	"Araştırmayı seviyorum" (219 nolu öğrenci).
	Bilimsel çalışmalar yapmaktan hoşlanma	4	1.1	"Üniversitede devamlılığı sağlayıp, kendimi geliştirmek ve daha fazla araştırabilmek için" (117 nolu öğrenci).
	Hayallerime ulaşma	3	0.9	
	Eğitim alanını sevme	2	0.5	
	Bilimle uğraşmaktan zevk alma	2	0.5	"Bilimsel çalışmalar yapmayı seviyorum" (96 nolu öğrenci).
	Okumayı bırakmak istememe	2	0.5	
	Akademik hayatı sosyal bulma	2	0.5	
	Alanımda kendine güvenme	2	0.5	"Bilimsel alanda çalışmalar yapmak,

	Yeni şeyler öğrenmeyi sevme	2	0.5	bir şeylerle uğraşmak beni mutlu ediyor" (132 nolu öğrenci).
	Üniversite hayatını seviyorum	2	0.5	"Hayallerime ulaşabilmek için bir adımdır benim için" (384 nolu öğrenci).
	Akademik hayatı eğlenceli görme	2	0.5	
	Bir ürün elde etmekten mutlu olma	2	0.5	
	Yüksek mevkii sevme	2	0.5	
İlköğretimle Karşılaştırma	İş imkânı daha fazla	6	1.6	"Hem eğitim alanını sevdiğim için hem de iş imkanının daha fazla olacağını düşündüğüm için lisansüstü eğitim yapmak istiyorum" (180 nolu öğrenci).
	Ekonomik açıdan daha iyi	4	1.1	
	Maaş açısından daha iyi	2	0.5	
	Sosyo-ekonomik açıdan daha iyi	2	0.5	
	İş hayatı daha rahat	2	0.5	
	Şartları MEB'den daha iyi	2	0.5	"Ekonomik açıdan bunu düşünüyorum" (197 nolu öğrenci).

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 10'u lisansüstü eğitim görmek istediğini belirtmiş ancak bunun nedenine ilişkin bir görüş bildirmemiştir. Nedenlerine ilişkin görüş bildiren öğretmen adaylarının ifadeleri incelendiğinde ise Tablo 3'te de görüldüğü gibi katılımcıların pek çok farklı nedenle lisansüstü eğitim görmek istedikleri anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görmek isteme nedenleri incelendiğinde 'gelişim', 'uzmanlık', 'kariyer', 'fayda', 'akademik personel', 'gereklilik/zorunluluk', 'duygu' ve 'ilköğretimle karşılaştırma' olmak üzere 8 temada toplandığı görülmektedir. Tüm temalar içinde ise %24.5 sıklıkla en fazla gelişim temasında yer alan düşünceler öğretmen adayları tarafından ifade etmişlerdir. Bu tema içinde öğretmen adayları %15.2 sıklıkla alanında kendini geliştirmek istemesinden dolayı lisansüstü eğitim görmek istediğini belirtmiştir. Öğretmen adaylarının bir kısmı ise alanında uzmanlaşmak (toplamda 17.4 sıklıkla) ve kariyer yapmak (toplamda 15.2 sıklıkla) için lisansüstü eğitim görmek istemektedirler. Öğretmen adaylarının bir kısmı lisansüstü eğitimin gerekli olduğunu düşünürken (f=9), bir kısmı ise atanamayacağına inanması (f=5), Milli Eğitim Bakanlığı'nda çalışmak istememesi (f=5) ya da yurtdışına çıkabilmek (f=2) gibi nedenlerle lisansüstü eğitim görmek istediklerini belirtmektedirler. Katılımcıların bir bölümünün ise araştırma yapmayı sevmesi, bilimsel çalışmalardan hoşlanması ve hayallerine ulaşmak istemesi (toplamda 3.6 sıklıkla) gibi duygu içeren düşüncelerden dolayı lisansüstü eğitim görmek istedikleri anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının küçük bir kısmı (toplamda 4.7 sıklıkla) ise üniversiteyi ilköğretimle karşılaştırmış ve üniversitenin imkanlarının daha iyi olduğu inancıyla lisansüstü eğitim görmek istediklerini belirtmişlerdir. Lisansüstü eğitim görmek istemeyen öğretmen adaylarının görüşleri Tablo 4'te verildiği gibidir.

Tablo 4: Lisansüstü Eğitim Görmek İstemeyen Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Temalar	Kodlar	f	%	Öğrenci Görüşlerinden Örnekler
Öğretmenlik tercihi	İlköğretimde görev yapmak istiyorum	9	5.5	"Hayır, çünkü öğretmenlik yapmak istiyorum;
	Öğretmen olmak istiyorum	8	4.9	öğretmenlik yaparak daha faydalı olacağımı düşünüyorum" (93 nolu öğrenci).
	Çocuklara öğretmenlik yapmak istiyorum	6	3.7	"Öğretmenlik mesleğini ilköğretim öğrencileriyle yapmak istiyorum" (100 nolu öğrenci).
	Mesleğimi yapmak istiyorum	3	1.8	
	MEB' de çalışmak istiyorum	3	1.8	
	Öğretmen olmak yeterli	3	1.8	
	Bu işi/öğretmenliği seviyorum	3	1.8	
	Öğretmen olarak daha faydalı olacağımı düşünüyorum	2	1.2	"İlköğretimde öğretmenlik benim için yeterli" (60 nolu öğrenci).
Atanma durumu	Müdire olmak istiyorum	2	1.2	
	Atanıp biran önce meslek hayatıma başlamak istiyorum	14	8.6	"Düşünmüyorum çünkü biran önce kendi mesleğimi yapmak ve kendi ayaklarım üzerinde durmak istiyorum" (305 nolu öğrenci).
	Atanmak istiyorum	5	3.1	
	Devlette kadro garantisini var	5	3.1	
Önceliğim atanarak iş sahibi olmak	3	1.8	"Hedefim üniversiteyi bitirip	

	Önceliğim KPSS'yi geçerek atanabilmek	3	1.8	KPSS sınavıyla biran önce öğretmenlik mesleğine atanmak" (410 nolu öğrenci).
	Devlet okullarında öğretmenlik yapmak istiyorum	2	1.2	
Zamana bırakma	Şuan düşünmüyorum	15	9.1	"Şuan için düşünmüyorum çünkü ben ilköğretimde öğretmen olma hayaliyle geldim" (410 nolu öğrenci).
	Belli süre okulda öğretmenlik yaptıktan sonra	4	2.5	"Bir süre öğretmenlik yapmak istiyorum sonra olabilir" (311 nolu öğrenci).
	İleriki dönemde yapabilirim	4	2.5	
	Mesleki yeterliliklerimi tamamladıktan sonra	2	1.2	
	KPSS yi kazandıktan sonra olabilir	2	1.2	
	İyi bir dil eğitimi aldıktan sonra olabilir	2	1.2	
	İkinci üniversite okuduktan sonra olabilir	2	1.2	
Uygunluk/ gereklilik	Lisansüstü eğitim gerekli değil	7	4.3	"Hayır, gerek görmüyorum" (48 nolu öğrenci).
	Hedeflerim arasında yok	4	2.5	"Şuan ki hedeflerim içinde görmüyorum" (229 nolu öğrenci).
	Bana uygun değil	4	2.5	"Kariyer planlamamda lisansüstü eğitim yok" (280 nolu öğrenci).
	Üniversite ortamı bana göre değil	2	1.2	
	Artık öğrenci olmak istemiyorum	2	1.2	
	Amaçlarıma uygun değil	2	1.2	
	Lisansüstü eğitim ilgimi çekmiyor	2	1.2	
Zorluk inancı	Kendimi yeterli görmüyorum	4	2.5	"Lisansüstü eğitim konusunda kendimi yeterli hissetmiyorum" (100 nolu öğrenci).
	Yabancı dilim yok	4	2.5	"Kendimi yeterli görmediğim için lisansüstü eğitimi düşünmüyorum" (20 nolu öğrenci).
	Şartları zor	3	1.8	"İstemiyorum, çünkü yabancı dil bilmiyorum" (274 nolu öğrenci).
	Uğraşmak zor	2	1.2	
	Başaramayacağımı düşünüyorum	2	1.2	
	Kendime güvenemiyorum	2	1.2	
	Lisansüstü eğitim zor	2	1.2	
	Lisansüstü uzun bir süreç	2	1.2	
Gelecek kaygısı	Biran önce kendi ayaklarımın üzerinde durmam gerek	5	3.1	"Düşünmüyorum çünkü biran önce kendi mesleğimi yapmak ve kendi ayaklarımın üzerinde durmak istiyorum" (305 nolu öğrenci).
	Geleceğim için zaman kaybedemem	3	1.8	"Daha fazla zaman kaybetmek istemiyorum. Önümde güneş gibi parlayan geleceğime biran önce kavuşmak istiyorum" (58 nolu öğrenci).
	Maddi olanağım yok	2	1.2	
	Aileme yük olacağımdan korkuyorum	2	1.2	
	Ekonomik özgürlüğümü kazanmam gerek	2	1.2	
	Artık para kazanmam gerek	2	1.2	
Hayata geç atılmama neden olur	2	1.2		

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 78'i lisansüstü eğitim görmek istemediğini belirtmiş ancak bunun nedenine ilişkin bir görüş bildirmemiştir. Nedenlerine ilişkin görüş bildiren öğretmen adaylarının ifadeleri

incelendiğinde ise Tablo 4'te de görüldüğü gibi katılımcıların en fazla öğretmenlik mesleğini tercih etmelerini neden olarak belirttikleri anlaşılmaktadır. Öğretmen adayları toplamda %23.8 sıklıkla öğretmenlik tercihi temasında yer alan ifadelerle görüşlerini bildirmişler ve lisansüstü eğitim görmeyi bu nedenlerle istemediklerini açıklamışlardır. Araştırmada yer alan öğretmen adaylarının bu temanın dışındaki görüşleri incelendiğinde, 14 kez atanarak bir ana önce meslek hayatına başlamak isteği ve 15 kez ise şu an düşünmeyip zamana bırakması tekrarlanmıştır. Öğretmen adaylarının bir kısmı ise %14.1 sıklıkla lisansüstü eğitimi gerekli görmemesi ya da kendisine uygun olmaması gibi nedenlerle istemediklerini belirtmektedirler. Çalışmada yer alan öğretmen adayları toplamda 12.8 sıklıkla lisansüstü eğitimin zor olduğuna inandıklarından istemediklerini ifade etmektedirler. Öğretmen adaylarının görüş ifadelerinden anlaşıldığı üzere gelecek kaygısı da onların bu eğitimi görmek istememelerine neden olmaktadır. Bu yönde görüş bildiren öğretmen adayları düşüncelerini 'bir an önce kendi ayaklarımın üzerinde durmam gerek' (%3.1 sıklıkla) ve 'geleceğim için zaman kaybedemem' (%1.8 sıklıkla) gibi ifadelerle belirtmişlerdir. Lisansüstü eğitim görme konusunda kararsız olan öğretmen adaylarının görüşleri Tablo 5'te verildiği gibidir.

Tablo 5: Lisansüstü Eğitim Görme Konusunda Kararsız Olan Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Temalar	Kodlar	f	%	Öğrenci Görüşlerinden Örnekler
Zamana bırakma	İleriki dönemde yapabilirim belki	14	12.3	"Şuan düşünmüyorum ama ileride belki yapmak isterim" (125 nolu öğrenci). "Önce birkaç yıl öğretmenlik yapmayı tercih ederim. Ama zaman içinde gelişen sisteme daha fazla ayak uydurmak için lisansüstü eğitime devam edebilirim" (322 nolu öğrenci).
	Belli süre MEB' de öğretmenlik yaptıktan sonra yapabilirim	3	2.7	
	Önce öğretmenliğin tadını çıkarmak istiyorum ileride belki	2	1.8	
	Öğretmen olduktan sonra olabilir	2	1.8	
	Uzun yıllar ilköğretim öğretmenliği yapabileceğimi sanmıyorum ileride yapabilirim	2	1.8	
	Zamanım olursa ileride belki	2	1.8	
	Gelecek kaygısı taşıyorum ama ileride belki	2	1.8	
Şartlara bağlı olma	Önceliğim atanma/atanamazsam	6	5.3	"Önceliğim KPSS' de iyi bir puan alıp atanmak. Ama yeterli puan alamazsam lisansüstü eğitim görmek istiyorum" (44 nolu öğrenci). "Kararsızım, KPSS deki tecrübelerime bağlı olarak lisansüstü eğitim düşünüyorum" (103 nolu öğrenci).
	KPSS deki tecrübelerime bağlı	5	4.4	
	KPSS de iyi bir puan alamazsam	3	2.7	
	B planı olarak düşünüyorum	2	1.8	
	Akademik ortalamam uygun olursa	2	1.8	
	Yabancı dilimi geliştirsem	2	1.8	
	Kadro bulup bulmamama bağlı	2	1.8	
Alanımda lisansüstü eğitim yapabileceğim açık kadro bulabilirsem	2	1.8		
Bilgi eksikliği	Önce derslerimi geçmem gerek	2	1.8	"Kısmen düşünüyorum. Ama önce öğretmenlik mesleğini birkaç yıl yapmayı düşünüyorum. Ayrıca lisansüstü eğitim hakkında bilgim yok" (378 nolu öğrenci). "Kararsızım. Hiçbir bilgiye sahip değilim bu konuda" (427 nolu öğrenci). "Tam olarak lisansüstü eğitim hakkında bilgim yok bu yüzden bir şey diyemiyorum" (389 nolu öğrenci).
	Kısmen düşünüyorum ama bilgim yok	5	4.4	
	Lisansüstü eğitim hakkında bilgim yok	3	2.7	
	Zor olmasından korkuyorum çünkü lisansüstü eğitimi bilmiyorum	2	1.8	
	Rahat olduğumu düşünüyorum ama pek bilmiyorum	2	1.8	
	Kendimi yeterli görmüyorum çünkü çok bilgim yok	2	1.8	
	Boşuna uğraşmaktan korkuyorum çünkü lisansüstü eğitimi bilmiyorum	2	1.8	
	Birey için büyük şans, fırsat ama benim bilgim yok	2	1.8	
	Lisansüstü eğitimin gerekli olduğunu	2	1.8	

	düşünüyorum ama bilgim yok			öğrenci).
	Hedeflerimden biri ama lisansüstü eğitim konusunda bilgim az	2	1.8	“Kararsızım. Lisansüstü eğitim konusunda kapsamlı bir bilgim yok” (317 nolu öğrenci).
	Lisansüstü eğitimi kendime daha uygun buluyorum ama bilgim yok	2	1.8	
	Önceliğim öğrenciler ama kararsızım	3	2.7	“Benim için öncelik akademik kariyer değil öğrencilerin bilgilenmesi, sağlıklı yetişmesidir ancak yine de kararsızım” (81 nolu öğrenci).
İlköğretime öncelik	Küçük yaştakilere daha yaralı olabilirim ama yine de belki	2	1.8	
	MEB' de çalışmak istiyorum ama belki	2	1.8	
	Önceliğim öğretmen olmak ama belki	2	1.8	
	Kendimi MEB' de geliştireceğim ama kararsızım	2	1.8	“Öğrencilere ancak öğretmen olunca faydalı olabilirim diye düşünüyorum ama yine de lisansüstü eğitim görme konusunda kararsızım ” (146 nolu öğrenci).
	Kendimi çocuklara borçlu hissediyorum bu yüzden kararsızım	2	1.8	
	Öğrencilere faydalı olmak istiyorum ama kararsızım	2	1.8	
	Kendi kazandığım parayla yapmak istiyorum	2	1.8	
	Kendi ayaklarım üzerinde durmam gerek ama kararsızım	2	1.8	
	Kararsızım, akademik kariyer için belki	6	5.3	“Kararsızım, akademik kariyer için belki. Çünkü uzun yıllar ilköğretimde öğretmenlik yapabileceğimi düşünmüyorum. Daha çok akademik kariyer üzerinde yoğunlaşmak istiyorum” (112 nolu öğrenci).
Kariyer/gelişim sağlama	Kararsızım, mesleki alanda kendimi geliştirmek için belki	3	2.7	
	Üniversitede çalışmak için belki	2	1.8	
	Daha üst basamaklarda olmak için belki	2	1.8	
	Kararsızım, kendimi geliştirmek için belki	2	1.8	
	Statüsü var	2	1.8	

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının bir kısmı lisansüstü eğitim görme konusunda kararsız olduğunu ifade etmiş ancak bunlardan 17'si kararsızlığının nedenine ilişkin bir görüş belirtmemiştir. Kararsız olmasının nedenini açıklayan öğretmen adaylarının görüşleri ise araştırmacılar tarafından 'zamana bırakma', 'şartlara bağlı olma', 'bilgi eksikliği', 'ilköğretime öncelik' ve 'kariyer/gelişim sağlama' olmak üzere 5 temada toplanmış ve isimlendirilmiştir. Bu temalarda yer alan görüşlerin tekrarlanma sıklıklarına bakıldığında birbirine oldukça yakın olmasına rağmen %23.9 sıklıkla en fazla 'zamana bırakma' temasında yoğunluk olduğu görülmektedir. Öğretmen adayları tarafından bu temada 14 kez belki ileriki dönemde lisansüstü eğitim görmek isteyebileceği görüşü tekrarlanmıştır. Katılımcıların bir kısmı (toplamda %23.0 sıklıkla) ise lisansüstü eğitim görme konusundaki kararsızlığını başta atanma ve KPSS olmak üzere bazı şartlara bağlı olarak açıklamışlardır. Bununla birlikte öğretmen adayları toplamda 24 kez bilgi eksikliğine yönelik bir görüşle kararsız olduklarını belirtmektedirler. Ayrıca öğretmen adayları tarafından %16.8 sıklıkla, ilköğretime öncelik vermeye yönelik düşüncelerle lisansüstü eğitim görmeye yönelik kararsızlık açıklanmıştır. Çalışmada yer alan öğretmen adayları %5.3 sıklıkla kararsız olduğunu ancak akademik kariyer için belki lisansüstü eğitim görmek isteyebileceğini belirtirken %2.7 sıklıkla kararsız olduğunu ancak mesleki alanda kendisini geliştirmek için belki lisansüstü eğitim görmek isteyebileceğini ifade etmektedirler.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Nitelikli bireylerden oluşan bir toplumun oluşabilmesinde eğitim kalitesinin önemi yadsınamaz bir gerçektir. Bu kalitede lisansüstü eğitimin de rolü büyüktür. Lisansüstü eğitimin; gelecekteki bireylerin eğitimsel açıdan şekillendirilmesinde görev alacak olan öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki gelişiminde de etkili olduğu söylenebilir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşlerinin ve bu görüşlerin altındaki nedenlerin dikkate alınması gerektiği ifade edilebilir. Bu amaçla çalışmada; öğretmen adaylarının

lisansüstü eğitime yönelik görüşleri bölüm, sınıf düzeyi ve cinsiyet açısından incelenmiş, lisansüstü eğitim görmek isteme, istememe ve kararsız kalma nedenleri araştırılmıştır.

Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görme konusundaki düşüncelerinin, ileriki eğitim yaşamlarında bu eğitimi görüp görmeyecekleri konusunda önemli bir ipucu olabileceği söylenebilir. Arı, Pehlivanlar ve Çömek (2005)'in yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmalarında yer alan katılımcıların %77'sinin henüz lisans düzeyindeyken lisansüstü eğitime karar verdiklerini belirlenmiştir. Çalışmada katılımcı öğretmen adaylarının yaklaşık %47'sinin lisansüstü eğitim görmeyi istedikleri belirlenmiştir. Bunun dışında çalışmada yer alan öğretmen adaylarının %41.6'sı lisansüstü eğitim görmek istemediği yönünde görüş bildirirken, %11.4'ü ise kararsız olduğu, bazı şartlara göre ya da daha ileriki dönemlerde yapabileceğine yönelik görüş bildirmiştir. Bu çalışma sonucuna benzer şekilde Çevik ve Yiğit (2009)'in araştırmalarında yer alan katılımcılardan lisansüstü eğitim yapmak isteyen cevaplayıcı oranı %48.1'dir. Köksalan ve diğ. (2010) ise çalışmalarında öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim yapma isteklerini 5.00 üzerinden 3.41 puan olduğunu saptamışlardır. Yazarlara göre bu puan çok yüksek olmasa da katılımcılardan birçoğunun lisansüstü eğitim yapmak istedikleri anlaşılmaktadır. Ünal ve İlter (2010)'in çalışmalarında, Sınıf Öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim yapmak istemelerine yönelik faktörün değer ortalaması 5.00 üzerinden 3.47 puan olarak bulunmuştur. Buna göre öğretmen adaylarının isteklilik derecesi "katılıyorum" düzeyi olarak belirlenmiştir.

Çalışmada öğretmen adaylarının bölümler bazında lisansüstü eğitim görmeye yönelik görüşlerinin birbirine oldukça yakın olduğu belirlenmiştir. Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünden 67, Türkçe öğretmenliği bölümünden 40, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden 40 ve Sınıf Öğretmenliği bölümünden 55 öğretmen adayının lisansüstü eğitim görmek istediği anlaşılmaktadır. Bu sayılar, söz konusu bölümlerin çalışma grubunda yer alma oranları bakımından karşılaştırıldığında ise Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümü katılımcılarının %55.4'ü, Türkçe öğretmenliği bölümü katılımcılarının %42.1'i, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü katılımcılarının % 41.2'si ve Sınıf Öğretmenliği bölümü katılımcılarının %47.0'ı lisansüstü eğitim görmek istemektedirler. Bu durumda görüldüğü gibi en fazla Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görmek istediği en az ise Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görmek istediği anlaşılmaktadır. Bu durumun nedeninin ise ayrıca araştırılması gerektiği düşünülmektedir. Bununla birlikte bölümler bazında lisansüstü eğitim görmeye yönelik öğretmen adaylarının görüşlerine yönelik alan yazında yer alan çalışmaların bazılarının sonuçlarıyla bu çalışmanın sonuçları paralellik göstermemektedir. Erkılıç (2007) çalışmasında öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görme istekliliklerini 'eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme, psiko-sosyal ve sosyo-ekonomik' boyutlu etmenlerin ne derece etkilediğini saptamaya çalışmıştır. Yazarın çalışmasına göre farklı boyutlara ilişkin etmenlerin öğrencilerin lisansüstü eğitim yapma istekliliklerini etki derecelerinin devam ettikleri program türleri açısından farklılaştığı görülmektedir. Buna göre; lisansüstü eğitim görme istekliliği konusunda eğitim-öğretim boyutunda en fazla beden eğitimi ve spor öğretmenliği programı, araştırma-geliştirme boyutunda matematik öğretmenliği programı, psiko-sosyal boyutta beden eğitimi ve spor öğretmenliği programı ve sosyo-ekonomik boyutta Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programı öğrencileri yer almışlardır. Yazarın çalışmasında tüm boyutlarda genel olarak Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programında yer alan öğrencilerin Sınıf ve Fen Bilgisi Öğretmenliği programlarında yer alan öğrencilerden daha yüksek puanlar aldıkları belirlenmiştir.

Çalışmanın sonuçları sınıf düzeyi bazında incelendiğinde ise; çalışma grubunda yer alan üçüncü sınıf öğretmen adaylarının 109'unun, dördüncü sınıf öğretmen adaylarının ise 93'ünün lisansüstü eğitim görmek istediği belirlenmiştir. Ancak bu sayılar çalışma grubunda yer alma oranlarına göre analiz edildiğinde üçüncü sınıf öğretmen adaylarının %42.9'unun, dördüncü sınıf öğretmen adaylarının ise %52.8'inin lisansüstü eğitim görmek istediği anlaşılmaktadır. Buna göre dördüncü sınıf öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görmek isteme durumlarının, üçüncü sınıf öğretmen adaylarından daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durumu; sınıf düzeyi arttıkça lisansüstü eğitimle ilgili bilgilenme düzeyinin de artması, geleceğe yönelik planlamalar konusunun daha fazla önemsenmesi ya da atanamamaktan korkarak kendisine bir başka seçenek daha oluşturmak istemesi ve kişisel ya da mesleki gelişimi ile lisansüstü eğitim arasında ilişkilendirme yaparak bu gelişimi arttırmak istemesi gibi nedenlerle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görmek isteme durumları ile cinsiyetleri arasında bir ilişki bulunmadığı, lisansüstü eğitim görmek isteme oranlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir. Nitekim bayan öğretmen adaylarından 96'sı lisansüstü eğitim görmek istediğini belirtirken, bay öğretmen adaylarından 106'sı lisansüstü eğitim görmek istediğini ifade etmiştir. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının 220'sinin bayan, 210'unun bay olduğu dikkate alınırsa katılımcılardan bayanların %43.6'sının, bayların ise %50.5'inin lisansüstü eğitim görmek istediği anlaşılmaktadır. Arada çok büyük bir fark olmasa da Türkiye'de öğretmenliğin bayan mesleği olarak algılanmasının bu sonuçla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Çevik ve Yiğit (2009)'ün çalışmasında ise bayan öğretmen adaylarının %49.8'inin, bay öğretmen adaylarının da %44.4'ünün yüksek lisans yapmak istedikleri belirlenmiştir. Görüldüğü üzere bu oranlar da birbirine oldukça yakındır ancak bu çalışma sonuçlarıyla yazarların çalışma sonuçları cinsiyet açısından birbirinden farklı sonuçlar ortaya koymaktadır.

Yapılan çalışmada öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görmeyi genellikle alanlarında kendilerini geliştirmeleri, uzmanlıklarını arttırmaları, kariyer yapmaları ve akademik personel olmak istemeleri ile ilişkilendirdikleri anlaşılmıştır. Bu sonuca paralel olarak Özmenteş ve Özmenteş (2005)'in yaptığı çalışmada yer alan öğrencilerin de lisansüstü eğitimden beklentilerini ve bu eğitimle ilgili görüşlerini genellikle akademik kariyer, uzmanlaşma ve gelişme, bilimsel bir tutum edinme ve eksikliklerin giderilmesi konularıyla ilişkilendirdikleri sonucuna varılmıştır. Aslan (2010)'ün çalışmasında yer alan katılımcılar ise lisansüstü öğrenime başlama nedenlerini; çalıştıkları alanda kendilerini bireysel ve toplumsal yönlerden geliştirmek/yetkinleştirmek, bilimsel anlayış ve yaklaşımın ne olduğunu öğrenmek ve öğretmek, kariyerde yükselmek, yenilik ve gelişmeleri akademik bir disiplin içerisinde izlemek, sunduğu dersin niteliğini artırarak öğrencilerine daha yararlı olabilmek ve bilimsel çalışmalar yapmak yanıtlarını vermişlerdir. Çevik ve Yiğit (2009)'ün çalışmasında ise lisansüstü eğitim yapmak isteme nedenleri arasında ilk sırayı bireysel gelişim, ikinci sırayı çalışılan iste yükselmek ve son sırayı da akademik personel olmak almıştır.

Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görmek istememe nedenleri; öğretmenliği lisansüstü eğitime tercih etmeleri, atanma-atanamama durumları, zamana bırakmaları, lisansüstü eğitimin zor olduğuna inanmaları ve gelecek kaygıları olarak belirlenmiştir. Bu nedenlere bakıldığında öğretmen adaylarının özellikle sosyo-ekonomik bazı faktörleri temel alarak geleceklerini planladıkları anlaşılmaktadır. Benzer şekilde Erkılıç (2007)'in çalışmasında sosyo-ekonomik boyuttaki etmenler, öğrencilerinin lisansüstü eğitim yapma istekliliklerini 'çok' etkilemektedir. Yazar bu sonucu işsizliğin sürekli arttığı bir süreçte ekonomik nedenlerin öğrencilerin tercihlerini etkiliyor olması ve ekonomik alt yapının eğitimi belirleyen baskın özelliğinin öğrencilerin günlük yaşamlarında da hissedilmesi şeklinde yorumlamıştır. Lisansüstü eğitim görme konusunda kararsız olan öğretmen adaylarının ise bu durumu özellikle zamana bırakma kavramı ile açıkladıkları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte bu grupta yer alan öğretmen adaylarının bazılarının lisansüstü eğitim görmeyi, atanma-atanamama durumları ve Kamu Personeli Seçme Sınavı [KPSS] sınavındaki tecrübeleriyle ilişkilendirdikleri görülmektedir. Ayrıca kararsız olan öğretmen adaylarının bir bölümü ise lisansüstü eğitim konusunda bilgilerinin bulunmadığını farklı şekillerde ifade etmişler ve bu nedenle tam olarak karar veremediklerini açıklamışlardır. Bu bağlamda öğretmen adaylarına lisansüstü eğitim konusunda üniversitelerde çeşitli seminer ya da bilgilendirme toplantıları düzenlenmesi gerektiği önerisinde bulunulabilir. Bununla birlikte üniversitelerdeki öğretim elemanlarının özellikle eğitimle ilgili derslerde zaman zaman öğrencilere lisansüstü eğitimle ilgili küçük hatırlatmalarda bulunmalarının, öğretmen adaylarının bu konuya ilgilerinin çekilmesi konusunda faydalı olacağı ifade edilebilir. Ayrıca lisansüstü eğitim görmek istemeyen öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun öne sürdüğü nedenlerin başında ekonomik sebepler gelmektedir. Bu nedenle lisansüstü eğitim düzeyinde öğrencilere verilen burs imkânlarının artırılması önerisinde bulunulabilir. Araştırmada yer alan öğretmen adaylarının bir kısmı lisansüstü eğitim konusundaki düşüncesini, öğretmen olarak atanma-atanamama durumuyla ilişkilendirmiştir. Bu durumda eğitim alanında lisansüstü öğrenim gören kişilere bu eğitimin bitiminde Milli Eğitim Bakanlığında yani devlete bağlı okullarda çalışmaları durumunda maaş farkı, terfi farkı gibi bazı desteklerin artırılmasının onların lisansüstü eğitime yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyebileceği söylenebilir.

Not: Bu çalışma 26-28 Nisan 2012 tarihlerinde Antalya'da 46 Ülkenin katılımıyla düzenlenmiş olan "3rd International Conference on New Trends in Education and Their Implications"da sözlü bildiri olarak sunulmuş olup, "Journal of Research in Education and Teaching" Bilim Kurulu tarafından yayınlanmak üzere seçilmiştir.

KAYNAKÇA

Arı, E., Pehlivanlar, E. ve Çömek, A. (2005). Lisansüstü eğitimi öğrencilerinin gördükleri eğitim hakkındaki beklentileri ve görüşlerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi (Özel Sayı- 1): Lisansüstü Eğitim*, 17, 231- 235.

Aslan, C. (2010). Türkçe eğitimi programlarında lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterliklerine ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (19), 87–115.

Aydede, M., N. ve Matyar, F. (2009). Fen bilgisi öğretiminde aktif öğrenme yaklaşımının bilişsel düzeyde öğrenci başarısına etkisi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 6 (1), 115-127.

Bağcı-Kılıç, G. (2001). Oluşturmacı fen öğretimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 7–22.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Çevik, O., Yiğit, S. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin profillerinin belirlenmesi-Amasya Üniversitesi Örneği-. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33 (1) 89-106.

Erkılıç, T. A. (2007). Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim isteklilikleri etkileyen etmenler (Eskişehir örneği). *Girne Amerikan University Journal of Social & Applied Science*, 3 (5), 46-72.

Karakuş, M. (2004, Temmuz). *Lisansüstü eğitim için başvuran öğrencilerin üniversitedeki akademik başarıları ile LES puanları arasındaki ilişki*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Malatya-Türkiye.

Karaman, S. ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 11, 94–114.

Kilmen, S. (2007). Lisansüstü eğitimi giriş sınavının ve lisans diploma notunun yüksek lisans başarısını yordama gücü. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 176–189.

Köksalan, B., İltter, İ. ve Görmez, E. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve lisansüstü eğitim isteklilikleri üzerine bir çalışma (Fırat, Erzincan ve İnönü üniversitesi sınıf öğretmenliği ABD örneği) *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 11(3) 277–299.

Marshall, C. & Rossman, G. B. (1999). *Designing qualitative research*. United States of America: Sage Publications.

Özmenteş, G. ve Özmenteş, S. (2005). Buca eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı yüksek lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitimden beklentileri ve yüksek lisansla ilgili görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi (Özel Sayı- 1): Lisansüstü Eğitim*, 17, 247- 255.

Ünal, Ç. ve İltter, İ. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olan tutumları (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi sınıf öğretmenliği ABD örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (2) 1-18.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yükseköğretim Kurulu [YÖK], (1996). *Lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliği*. 28.02.2012 tarihinde <http://www.yok.gov.tr/content/view/417/> adresinden alınmıştır.